

JANA GERŽOVÁ

Od bezprecedentného útoku Ruska na Ukrajinu ubehlo viac ako 113 dní¹ a my sme svedkami stupňujúcej sa agresie ruskej armády, ktorá si vyžiadala desaťtisíce obetí na oboch stranách vrátane civilistov i detí, stovky miest a dedín zrovnaných so zemou, stotisíce násilne deportovaných Ukrajincov a Ukrajinkov na územie Ruska, ale tiež viac ako 6 miliónov utečencov a utečenkýň opúšťajúcich vojnu sužovanú krajinu. Aby sme aspoň symbolicky vyjadrili našu podporu Ukrajine, na obálke prvého tohtoročného čísla Profilu sme uverejnili fotografiu prestrieľaného predného skla autobusu, kde zahynulo niekoľko civilistov, od Volodymyra Petrova, ktorú urobil v Kyjeve 4. marca. Dnes sme vybrali sugestívnu a súčasne symbolickú fotografiu Dmytro Kozatského, vojaka a fotografa pluku Azov, ktorý do poslednej chvíle dokumentoval život v obklúčených oceliarnach Azovstal v Mariupole, kde takmer tri mesiace vzdorovali ukrajinskí vojaci početnej ruskej presile. Napriek tomu, že spolu s ostatnými obrancami sa 20. mája dostal do zajatia, jeho fotografie ukazujú nielen devastáčny následky agresie, ale aj vieru v silu ukrajinského odporu, ktorá pramení v tom, že na rozdiel od ruskej dobyvačnej imperiálnej vojny tu ide o obranu zvrchovanosti krajiny, o spravodlivý boj za slobodu a nezávislosť. V mapovaní aktuálnej vojnovnej situácie pokračujeme anketou, ktorej sme dali názov *Návod na prežitie*. Sústredili sme sa na otázky, ktoré sa snažia pomenovať niektoré z možných príčin imperiálnej Putinovej politiky, ale aj zlyhania Európskej únie týkajúce sa prehliadania anexie Krymu, ale aj Putinovej snahy legitimizovať svoj autoritársky režim cez import ruského umenia a športu. Oslovili sme historika umenia Petra Tajkova a umelca Radovana Čerevku, ktorý sa dlhodobo venuje kritickej reflexii svetových vojnových konfliktov a vo svojich dielach reagoval už na situáciu na Ukrajine v čase protiprávnej ruskej anexie Krymu.

Prvý tematický blok sme zastrešili spoločným názvom *fenomén černošstva*. Vychádzali sme z príspevku Jozefa Cseresa, ktorý analyzoval štyri medzinárodné výstavy, kde sa otázky rasy, kolonializmu, dekolonizácie, multikultúrnych a rodových identít skloňovali v rôznych kontextoch. Tri z výstav boli individuálne a z hľadiska skúmanej problematiky reprezentujú tri modelové stratégie. Zatiaľ čo Kara Walker je aktivistická afroamerická umelkyňa, ktorá s humorom a iróniou spochybňuje rasové a rodové stereotypy, o generáciu mladšia britská maliarka s africkými koreňmi Lynette Yiadom-Boakye sa otázkam rasovej identity vyhýba, hoci maluje výlučne postavy čiernych mužov a žien. Podľa Cseresa ide o paradox, lebo „černošská autorka vystavujúca v 21. storočí maľby černochoz a černošiek nemôže byť apolitická“. Opačný problém vidí Cseres v pokusoch ex post akcentovať africké korene Benjamina Pattersona, ktorý sám svoju afroamerickú identitu nikdy nezdôrazňoval. Podstatná časť recenzie je venovaná výstave *Not Without Joy*, ktorá podľa kurátora Petra Nedomu mala „zásadným spôsobom predstaviť českému publiku diela umelcov, ktorí autenticky žijú a reflektujú... otázky a problémy súvisiace s farbou pleti a pôvodom“.²

Do tohto bloku sme zaradili aj podrobnú recenziu aktuálneho ročníka benátskeho bienále od Ivany Moncolovej, ktorá okrem iného upozornila na to, že nielen v hlavnej výstave *Milk of Dreams*, ale aj v národných pavilónoch často rezonovala téma vyrovnávania sa s históriou

ženskej afroamerickej identity. Nakoniec držiteľkou Zlatého leva za najlepšie dielo na výstave *Milk of Dreams* sa stala afroamerická sochárka Simone Leigh a Zlatý lev za národný pavilón putoval do rúk britskej afrokariibskej umelkyne Sonie Boyceovej. Moncolovej recenzia je, samozrejme, zložitejšie štruktúrovaná, adekvátny priestor venuje aj špecifickej kurátorskej koncepcii, takzvaným časopriestorovým kapsulám, v rámci ktorých bol prezentovaný aj súbor štyroch plastík Marie Bartuszovej (1936 – 1996), jedinej tohtoročnej zástupkyne Slovenska. Bartuszovej tvorba je témou dvoch ďalších príspevkov aktuálneho časopisu. Pre rubriku Fem pozitív pripravila Vladimíra Büngerová interpretáciu jedného z jej dôležitých diel *Homage to Fontana II* z roku 1987 a Lucia Miklošková recenziu prvej monografie autorky, ktorú napísala Gabriela Garlatyová a v spolupráci s Archívom Marie Bartuszovej vydala v minulom roku Mestská galérie v Rimavskej Sobote.

Patricia Chamrazová je mladá intermedialná umelkyňa, ktorá vo svojej tvorbe paralelne používa video i novšie technológie, ako je virtuálna či rozšírená realita, pričom experimentuje s chybami systému, alebo overuje možnosti, ako do svojich diel zakomponovať umelú inteligenciu. Rozhovor s autorkou, ktorá v tomto roku končí štúdium na VŠVU a pokračuje v ateliéri Transmediale Kunst na Angewandte vo Viedni, pripravila pre rubriku Profil Profilu Nina Vidovencová, kurátorka, pedagogička a aktivistka.

Už v prvom tohtoročnom čísle časopisu sme avizovali, že jeden z kľúčových tematických blokov, ktorý sa bude tiahnuť naprieč všetkými číslami, budú preklady vybraných hesiel z publikácie *Posthuman Glossary* (2018), ktorú editovala Rosi Braidotti spolu s Máriou Hlavajovou. K prvým uverejneným heslám – *Telo bez orgánov* a *Iní stelesnení inak*, dnes pridávame dve ďalšie – *Umelá inteligencia* a *Vertigo Sea*. Prvé heslo sme zaradili so zámerom vytvoriť akési teoretické zázemie k časti tvorby Patricie Chamrazovej aj keď si uvedomujeme, že bez poznania odkazov na ďalšie príbuzné heslá – *Computational Turn*, *Non-Human Agency*, *Extended Cognition*, *Neocybernetics*, *Networked Affect*, *Robophilosophy* – môže byť chápané ako významová redukcia. Druhé heslo viac rezonuje so zameraním časopisu, pretože ide o prezentáciu sugestívneho videa, prostredníctvom ktorého jeho autor John Akomfrah, pôvodom z Ghany, spája ekologické (drastický komerčný lov veľrýb) a politické (migrácia) problémy súčasnosti.

Rozhovor s Annou Daučíkovou sme plánovali zaradiť do prvého tohtoročného čísla ako prehľbenú reflexiu jej samostatnej výstavy v ostravskej galérii Plato, ktorá sa skončila v januári tohto roka. Silvia Čúzyová ho nahrávala 3. januára a z dialógu sa stal dialóg, keď do diskurzu vstúpil Noro Lacko nielen v úlohe teoretika a kurátora, ale aj spolutvorcu, ktorý na projektoch Anny Daučíkovej participuje od roku 2016.

Číslo uzatvárame spomienkou na Jiřího Ševčíka, výnimočného človeka, mienkotvorného kritika a kurátora, ktorý zásadným spôsobom spolu so svojou ženou Janou ovplyvnil umenie deväťdesiatych rokov nielen v Česku, ale aj na Slovensku. Text pre časopis Profil napísala Katarína Rusnáková, ktorá bola s Jiřím v úzkom pracovnom i osobnom kontakte.

¹ Situácia v čase písania editoriálu.

² <https://www.radio1.cz/not-without-joy-v-galerii-rudolfinum/>